NĂM THỨ MƯỜI. — SỐ THỨ 1668 MỖI SỐ : 0$02 NGÀY THỨ BẢY 7 OCTOBRE 1922

DEPOT LEGAL INDOCHINE N°447

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

HANOI

	Hanoi	Người mua báo tại nhà	Mua báo tại Trung-kỳ	Mua báo tại Nam-kỳ và Cao-Miên	Ngoại-quốc
Một năm.	6$00	6$90	6$60	6$30	6$60	9$00
Các làng và	»	8.00	8.00	8.00	9.00	»
Các công-sở	»	8.00	8.00	8.00	9.00	»
Sáu tháng.	3.00	3.50	3.30	3.20	3.30	4.50
Ba tháng .	1.50	1.75	1.65	1.60	1.65	2.25
Một tháng.	0.50	0.60	0.55	0.50	0.60	0.75

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur
61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : P. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VINH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur-gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Adresse télégraphique :
TRUNG BẮC TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 160

ANNONCES
Décomptées à raison de 2 lignes au centimètre de hauteur, sur 0 = 065 de large.
1re page — Une seule insertion. . . . . 0$50 le c/m
Par contrat annuel
Par centimètre et par insertion. . . . . 0$18 le c/m
Réclame dans la 1re page. . . . 2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1$50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants

Những trường học tư ở Hà-nội

Trong khoảng vài năm nay, người nước ta xu-hướng về đường Pháp-học một ngày một đông; số học-trò nhiều quá, trường công không đủ thu dung; những nhà có con em xin vào trường công không được, không có lẽ ngồi nhìn nó chơi-bời liêu-lổng, bỏ phí cái thì giờ quí báu lúc thanh-niên, thế tất phải tìm thầy cho học; mà các trường học tư nhân cái sự nhu-cầu khẩn thiết ấy mới sản sinh ra hầu khắp mọi nơi. Cái nghề dạy học tư ở xứ ta bây giờ cũng đã thành là một cái nghề rất trọng yếu và rất thích-thời, mà có lẽ từ giờ về sau cái nghề ấy còn mỗi ngày mỗi thêm phát-đạt nữa. Các nhà tân-học ta ai đã đặt mình vào cái nghề chính đáng ấy thật khéo biết chọn nghề thay!

Trong xã-hội là một nơi thông công dịch sự, người làm nghề này, kể làm nghề khác, nghề gì cũng là một cái thuật mưu sinh. Song, người ta cũng quí biết chọn nghề. Có cái nghề chỉ ích về đường vật-chất mà không ích về đường tinh thần; có cái nghề chỉ lợi cho một mình mà không lợi đến công chúng. Những người có học thức có tư-tưởng thì làm nghề gì cũng muốn vừa lợi cho mình vừa lợi cho công chúng; chẳng những trong cái cách sinh-noạt về vật-chất mà lại trọng cái cách sinh-hoạt về tinh-thần. Cái nghề dạy học, xưa nay các bậc tri-giả vẫn cho là một nghề cao-thượng vui thú nhất trong các nghề, bổng lộc tuy chẳng được bao nhiêu, nhưng thỏ phận an thường, thân gia cũng không bổ thiếu-thốn; mà đào tạo được nhân tài, dẫn-dụ được hậu-tiến; dạy một lũ thiếu-niên mà trông thấy cái nghiệp đạt tài thành đức, khác nào như giống một cái cây mà trông thấy cái nghiệp kết-quả khai hoa, trong tinh thần khoái-lạc biết là bao! Mà cái công dức phổ-cập đến công-chúng biết nhường nào! Thử coi những bậc sư nho ở nước ta đời trước như cụ Chu-văn-An đời Trần, cụ Ng.-bỉnh-Khiêm đời Lê, cho đến gần đây như cụ Hoàng giáp Nhân-mục Lê Cúc-đình, cụ Cử-nhân Võ-thạch Nguyễn-huy-Đức, hoặc gửi thân ở nơi rừng núi, hoặc hồi tích ở chốn hương-thôn, mấy gian nhà cỏ, một tâm chiên xanh, hết ngày nọ qua tháng kia, vui cùng với đệ-tử môn-sinh bàn nghĩa-lý, giảng văn-chương, lợi-lộc không có chút gì, mà mài miệt đèn gia, không khi nào biết chán biết nản. Chẳng những các cụ nước ta như thế, mà đến cả các nhà sư-phạm trứ danh ở bên Âu Mỹ cũng có nhiều ông cúc-cung tận-tụy về một nghề dạy học cho đến khi đầu bạc răng long, một đời ăn khám mặc khó, mà trong bụng vẫn vui sướng như thường, không khi nào chịu đổi sang nghề khác. Ấy cái nghề dạy học, cổ-nhân đã gọi là cái nghề cay bằng lưỡi, tuy cũng là một kế sinh nhai, song có cái giá-trị và cái hứng-thú đặc-biệt hơn các nghề. Các thầy dạy học tư ta bây giờ, chọn nghề mà chọn được cái nghề này, quả thật là cái nghề quí giá vô-cùng, có thể mong được nỗi gót các bậc tiền-hiền nước ta mà theo dậu các nhà sư-phạm bên Âu Mỹ vậy.

Tuy nhiên, muốn làm cho được trọn vẹn cái nghề ấy có phải là dễ đâu. Không kể những kẻ hụt bước nhỡ thời, bất đắc dĩ nương náu qua thì để kiếm cái tư-lương hồ khẩu, sống chết mặc bay tiền thầy bỏ túi, thì còn nói gì giáo-dục, còn xứng đáng gì cái huy-hiệu ông thầy. Đến những người học-hành giỏi, chữ nghĩa thông, đủ cái trình độ làm thầy mà quyết chí về nghề dạy học, nhưng lại cốt phải chú-trọng về cái mục-đích giáo-dục còn là cái mục-đích sinh-nhai, biết luyện cái phẩm hạnh của mình cho đoan, chính để làm cái mô-phạm cho phẩm-hạnh học-trò, tập cái tri thức của mình cho rộng rãi để làm cái nguồn suối cho trí-thức học trò, lợi dụng tâm-lý mà khai phát cho học trò được chóng mở mang, khéo lựa tính chất mà chỉ bảo cho học-trò được mau tấn-tới: có thể thì cái nghề của mình mới làm được trọn vẹn, mới thành là cái nghề cao thượng vui thú mà mình được hưởng riêng.

Ôi! Tính thường người ta có ham muốn gì mới chịu cố làm điều hay, có răn sợ gì mới không dám làm điều bậy. Kia như các thầy giáo trường công, có điều-lệ thưởng phạt của chính-phủ, có quyền lực giám-đốc của quan trên: vậy mà còn có kẻ miệt pháp nước, trái lệnh trên, làm lỗi cái việc bổn-phận của mình. Các thầy dạy học tư, không ai thưởng phạt mình, không ai giám-đốc mình, chỉ lấy cái lương tâm mà đối với những người ký-thác con em; mà những nhà có con em đi học mấy nhà là giáo dục chuyên-môn, có ai biết phép dạy thế nào là hoàn-toàn, tư cách thầy thế nào là xứng đáng. Người nào mà không có cái quan niệm về nghĩa-vụ thì muốn sao được vậy, còn có kiêng kỵ chút gì. Như thế mà cổ làm cho trọn vẹn được cái nghề cao-thượng vui thú của mình mới lại càng khó lắm mà càng đáng quí lắm.

Xin có một lời kính cáo các thầy dạy học tư ta bây giờ rằng: Lũ thiếu-niên tuần-tú của nước ta mười phần tuy có tới bảy, tám phần học-trò trường công, nhưng cũng có tới hai ba phần học-trò trường tư; hai, ba phần người ấy sau này giỏi hay là dở, nên hay là hư, chỉ nhờ ở cái lương-tâm của các ngài đây.

P.

LỆ ĐỔI CHỖ Ở

Xin các ông mua báo, khi đổi chỗ ở, muốn báo-quán gửi đến chỗ mới, thì gửi cho báo-quán mấy giấy quán báo, chừng lại thì nào tôi biên rõ rằng vân đây, và gửi theo hai bào (0$20) bằng tem cũng được) để thì biên giấy quán khác.

Nếu xin không gửi tiền theo thì tôi sẽ gửi quyển thư đi hoặc phải trả năng hơn.

Âu-châu điện-tín

HAVAS

Paris. ngày 4 Octobre 1922

Cuộc hội-nghị Moudania

Xem trong các buổi hội nghị dự bị thì biết rằng Đồng minh và Ismet Pacha hợp ý với nhau về cái thể lệ trong cuộc hội nghị Mondanie, khi các đại biểu Hy-lạp tới nơi, thì sẽ lập cuộc hội-nghị.

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux ngày 6 Octobre 1922

Quan Barthou đổi với Hội-đồng Bồi-thường

Quan Barthou đã nhận thay M. Louis Dubois rong chức tổng trưởng hội-đồng Bồi thường. Hội-đồng các quan thượng thư cầm tạ ngài nhận chức ấy, M. Colrat, phó thượng-thư thay quan Barthou vào chức tổng-trưởng bộ Tư-pháp.

Thuốc tiêm trừ bệnh thổ tả

Báo *Matin* có nói rằng có ba nhà bác-sĩ Nicolle, Connor và Conseil về viện Pasteur ở Tunis đã thí nghiệm thuốc tiêm bệnh thổ tả và vào chính mình mình, cái tế quả tốt lắm.

Việc nước Thổ-nhĩ-kỳ

Báo *Débats* nói rằng hiện nay chưa có tin tức gì đích xác về cuộc hội nghị Moudania. Song có theo như tin của tướng Charpy gởi về thì hiện tình cũng khá.

Báo *Temps* nói: Hiện nay trong miền Tchanak không sợ xảy ra tranh đoan nữa, quân Thổ vẫn tai về đường cương-giới và miền trung-lập, không chỗ nào quân Thổ đóng gần quân Anh nữa.

Thiết-giáp-hạm Hoa-kỳ tên là Utah đã đến miền Đông-Á.

Người Thổ có tổ-chức một đạo quân 80 người. Trong đạo quân ấy khi-giới thì là khí cụ đã được của người Hy-lạp, còn quân lính là những quân lính lấy ở các nơi giải thoát.

Tại tòa Thẩm-phán liệt-quốc La Haye

Ngày 10 Décembre thì tại La Haye sẽ đặt cuộc hội-nghị của các nhà luật pháp học nước Mỹ, nước Anh, nước Pháp. Tha như lời quyết nghị của hội đồng Washington, thì hội-đồng sẽ xét về các điều-kiện về cuộc chiến-tranh thứ nhì này, để soạn một giao-ước phụ vào bản giao ước kỳ hội-nghị ở La Haye năm 1907, nói về cái điều-lệ trong việc chiến-tranh của hai nước có việc với nhau.

Việc nước Hy lạp

Quan Hình-bộ thượng-thư có khuyên những nhân-dân Hy-lạp không phải vào các ban phải đồng-binh cũng nên đầu hình làm linh chỉ nguyên cho đến hết cuộc chiến-tranh.

Các trái khoán của Đồng-minh

Trong một bài diễn-văn của M. Mac Kenna nguyên Tài-chánh bộ Thượng-thư nước Hoa-kỳ đọc tại cuộc hội-nghị của các nhà ngân-hàng nước Hoa-kỳ ở New York, ông có nói: Nước Anh có thể trả no được, còn như nước Pháp và nước Ý thì cái hiện tình tài-chánh không được như thế. Các báo-quán có nói rằng các viên thừa về ngân khố đều phản đối việc giảm cùng việc bãi trái các khoản của Đồng minh, nhưng các báo lại rồi rằng Hoa-kỳ cũng không nên nghĩ tới với nước pụ trái.

Việc nước Lỗ-ma-ni

Nghị-viện Lỗ-ma-ni đã triệu-tập đến ngày 12 Octobre này hội nghị kỳ bất thường.

Các bí thư về lễ đăng cực bắt đầu từ ngày 15 Octobre. Hội bế luôn trong ba ngày. Có đặt 15 chuyến xe hỏa riêng để các đại biểu ở các nước đi đến Alb-julia để dự lễ. Lễ đặt trong một cái lâu đường làm riêng để đăng về các lễ ấy.

Thị-giá quốc-trái: 3%. 59.60 — 4%. 1918 62.50. — 5%. 1915 — 1916 77.45. — 5%. 1920 90.25. — 6%. 1920 91.40.

Tin Trung-hoa

Ngày 30 Septembre

Việc Bắc-kinh

Vương-sùng-Huệ thấy ý Ngô-bội-Phu kiên quyết áp mình tổng-lý Nội-các, lại về tạm nhận việc các. Sáng hôm nay Nội-các bắt đầu khai hội-nghị, nhưng các viên đều xuất-ích cả, duy có Trương-diện-Tăng và Lư-Tín hai người không đến, đã đưa giấy đau độc từ chức việc bộ do thứ-trưởng Đại lý.

Những nghị-viên về phái Hộ-pháp khai lời nghị riêng; Hàng-tân-Trụ làm chủ tọa, quyết đặt riêng một sở biện-sự cử lĩ Châu-Lỗ năm người làm cán-sự và hơn ba mươi người coi về việc giao-tế các tỉnh.

Việc Vân-nam

Đường-kế-Nghiêu cận lại hết sức chỉnh đốn nội-trị, về sự chấn hưng việt sản càng lưu ý lắm: phàm những sản vật trong tỉnh Vân-nam như đồng, mỏ, chè, to đến đặt ra cơ chuyên sở nghiên cứu các phẩm chất cùng tìm cách khoáng trong cái sản ngạch và tiêu-lộ. Tỉnh Vân-nam là một xứ sản chè cực nhiều, vì mấy năm nay bị chè Nhật-bản và chè Tích-lan chiếm mất cái địa vị xưa-thắng, nghề chè thành ra thất bại. Đường mới lập ra một trường học trà-nghiệp, lập những cách gồng chè, bắt chè và chế chè y như Nhật-bản; hiện trường ấy đã có một ban học trò tốt nghiệp; hôm phát bằng tốt nghiệp Đường thân hành đến trường diễn dụ tuồng khuyến, phán phát cho tới ở các miền giồng chè luyện tập và giáp cho nhân dân cải-lương nghề chè.

Bàn về cái phong-trào diễn-thuyết Ở TA NGÀY NAY

(Tiếp theo)

Vậy ở phần người nghe diễn thuyết thì thế nào? chẳng nói thì ai cũng biết là nghe cho tiêu-khiển, cho người những thì giờ nhàn rỗi đi đông một vui phụ trong tiếu trò, ngồi là một cái bộ không thực, cũng tâu lĩnh hão, cũng vỗ tay vỡ, chứ rộng trí-thức quảng kiến-văn ích-lợi cho thân gia sự-nghiệp gì đến những thứ diễn-thuyết ấy. Cái câu ta đã biết ngôn bất đo-trung thì còn gì mà cảm-động, những hành-kinh ta đã biết mượn ngôi đối pháo thì có gì là đáng phục tòng, cái chán nản thường cũng có khi sinh ra bởi sự ngồi lắm đau lưng, nghe lắm buồn một còn có vui gì.

Xem thế thì phần nhiều diễn thuyết của người mình chỉ là một tấn náo-khích, để gom mồm góp lưỡi, xuyên-dương hão, thù-đáp-phỉnh, nghe ngông huyễn, rồi kết nên cái hiệu-quả là một trò cười cho người ngoài cuộc.

Ôi! nếu thế thì cái lợi khi truyền-bá văn-minh là diễn-thuyết kia nó sang ta lại gì cần mất. mà ừ dễ thế thật, trước đây đã có người nói: « Cái cây tự-do ở các nước tiên-tiến thì hoa sai quả mập, mà sang ta giao giống thì là ra cành gai » Thế thì cái lợi khi sang ta diễn nổi gì cần, như cái dao-bầu tung lên, tung xuống của bọn leo dây, làm trò chơi thì đã cho người hãi mắt lạ tai, nhưng rất lại là đồ phó-đề! người ta vẫn bảo đất ta là đất xấu, đất xấu trồng cây không khỏi..

Ta thử nhận kỹ đến cơ diễn-thuyết làm sao lại là lợi-khí, thì biết rằng cái lợi khí ấy không phải ở như ta đã đàng sai cái văn mình là cái tinh-thần ý-nghĩa ở bài văn diễn, chớ không phải ở bài văn diễn dàn trang-hoàng rực-rỡ, bài văn diễn nào nuột trơn tru, người đứng diễn nói ra chạy tuột một hồi mồm không vấp tiếng! Tay rằng nơi diễn-đàn cần phải đia-nghị sắng-khải thì thính-giả mới đông, bài văn diễn phải mạch-lạc quán thông thì người nghe mới hiểu, nhời lẽ diễn phải hùng-hồn khích-thiết thì công-chúng mới cảm-động được lòng. song đó chẳng qua là bề ngoài, chớ đông mà nghe những sự không đâu, hiểu mà thấu những nhời vô vị, hùng-hồn khích thiết những bóng pháo bắt thành văn lý, thì những cái hiệu-quả cũng chẳng được gì. Vậy cho nên diễn-thuyết phải có ba qui-tắc nhất định thì mới có ích: Một là người nghe cần phải là người có hiểu, hai là văn diễn phải là một bài hoặc sáng kiến hoặc khảo-cứu về kỳ nghệ, khoa-học, luân lý, lịch sử có giáo tư-tưởng phát minh, lợi-ích thiết thực, có bổ cho đời; ba là người đứng diễn tất phải là người làm ra được bài văn, tri-thức nhiều, kinh nghiệm lắm, không cứ nói qua cho bàn qua phiếm. cốt sao cho người có thể theo làm và nhời nói tất phải tự tri-nhỏ từ tâm-can, đủ cảm được người. Đó ba điều đó, thì người nghe mới vui lòng, mới cảm-mộ mới tin cậy, mới nghe làm. mới mộ-nghĩa được óc khôn mới duy-trì được đạo đức mà cái diễn-thuyết mới là thứ lợi-khí truyền bá được văn-minh, song, cái nhầm ở ta ta xem thật trái lẽ thế!

Tuy nhiên, ta đã quan-sát cũng phải cho tinh, không nên nói lấy sướng miệng, cốt phải bàn cho vỡ lẽ, vậy thì ta hã lại thấy bọn nhầm nhí kia mà khái-luận rằng ở ta không có bài diễn văn người diễn-giả nào đáng phục đáng trọng sao? không! nhưng tay hùng biện ở ta cũng có, gẫu đây đã có người đem chuông đi đánh ở giữa nước người được, vậy thế nào ở chốn đồng đàn ta lại chẳng có kẻ rung được hồi chuông cảnh-tỉnh cùng quốc-dân? Cái diễn-thuyết ở ta thực đã có công truyền-bá văn-minh được đôi chút rồi, song một cái nón che sao kín mười người đầu trần, nửa hòn phèn đánh sao trong cả dòng sông đục, cái nhầm đối với cái chính-đáng, lại rất có điều phương-ngại ta nên lo. Ta lo là lo quốc-dân ta trải nghe những cái nhầm đi nhiều, rồi sinh lòng chán, thành ra theo vạn lần vàng mất cả trọn ngọc, sau tuy có kẻ dùng diễn-thuyết mà truyền-bá cái hay cái lợi cho công chúng, song công-chúng gặp vỏ đau vỏ-đơn phải tránh, chẳng muốn nghe, mà cũng chẳng thèm nghe. Thế thì cái đó-trào ngày nay rất có hại cho bước tương-lai lắm lắm.

Vậy xin kính cáo cùng quốc dân rằng: người diễn-giả sở dĩ có trọng vọng, là ở những điều ích-lợi trong văn, bài văn diễn sở dĩ có giá-trị là ở những điều phải-kiến chính đáng, chớ mượn mồm mà nói thì người đứng diễn rất đáng khinh, vốn lưỡi làm dao thì lời văn rất có hại. Vậy ai là người có tâm tư, giàu học-thuật thì sẽ nên diễn, chớ nói diễn-đàn không phải là cái chợ mua danh chác lợi, như nhiều kẻ thường nghĩ đâu?

Còn những người nghe cũng nên xem đâu bài có bổ ích thì hãy nên đi, chớ những kẻ nói hão-huyền, cùng những bài văn lối văn mừng thì đối với mình rất là vô-vị, thì đừng nên đi nghe cho nỗng rồi lại tưởng nhầm đó tức là diễn-thuyết mà, đó lỗi cho văn-chương An-nam! Thế thì cái hại diễn-thuyết mới trư, cái lợi diễn-thuyết mới có, người Nhật có nói: « Ta học tiếng ngoại-quốc là cốt thâm-thái lấy học-thuật chớ văn-tự chỉ là phần bì-xác ». Vậy cũng xin nói mà nói: Đọc diễn-thuyết hay nghe diễn-thuyết, chỉ cốt ở phần bổ-ích phần tư-tưởng, chớ người cũng vẫn chỉ là cái thân cho hồn phụ đó thôi.

Gọi là mấy lời kính-cáo và xin cam-đoan cùng sinh-đọc « Bit-cua » ở ta nên nghĩ lại!!!

JB. M.

Bắc-kỳ Nghị-viện

Chiều hôm qua, Nghị-viện lại họp để nghe nốt những lời thỉnh-cầu của các ông nghị-viên để rồi để lên quan Thống-sứ và ghi vào biên-bản. Nhiều ông ngồi lại mãi đến 6 giờ rưỡi đợi đọc hết mới ra về. Sáng hôm nay Hội-đồng họp kỳ giải tán lúc 10 giờ rưỡi, có quan Đông-lý Poulin đến dự hội, thay quan Thống-sứ Mongaillot đi kinh lược vắng.

Ông Nghị-trưởng Thu tức Sen có đọc bài diễn-thuyết sau này:

Bài diễn-văn giải-tán nghị-viện của ông nghị-trưởng đọc ngày 7 Octobre 1922 tại nhà Nhạc-hội:

Bẩm quan lớn,

Kỳ đại hội-đồng thường niên năm ngoái, quan Thống-sứ đã có lòng chỉ về cho chúng tôi được biết những chương-trình lớn-lao cần-thiết định thi hành để mở-mang cho dân bản-xứ chúng tôi được thịnh-cường. Hiện những nhời nói ấy hãy còn phẳng-phất bên tai chúng tôi, nay nhắc tới, chúng tôi thật hết sức vui-mừng vì hầu hết công-việc ở chương-trình ấy đã thi-hành và đã gây được biết bao nhiêu sự kết quả hay cho dân-trí và tài nguyên của dân bản-xứ. Thật là trong một năm giời ngắn-ngủi như thế mà ngài đã mở-mang được biết bao-nhiêu công-việc thường phải làm kể hàng năm mới xong.

Mà thật-thế, nếu chỉ nói về những việc cải-lương là việc quan trọng nhất thì gì bằng những đạo nghị-định chung tỏ chu-tri cần văn kỹ - càng của ngài đã chuyển-phát ngày 12 Août 1921 để chỉ về việc thi-hành cải-lương các xã. Nhưng cách - thức ấy đã khéo dung-hợp với cổ-lệ bản-xứ mà gây nên được những cơ-quan mới rất cần - thiết và thích-hợp với công-việc chính-trị và xã-hội của dân bản-xứ ngày nay. Lại được tấm lòng cần - mẫn và khôn - ngoan của các hàng quan-lại Annam hết lòng thi hành những chương-trình ấy, thời các dân-xã chẳng bao-lâu sẽ được hưởng nhiều ích-lợi trông thấy mà ai ai cũng công-nhận vậy.

Quan Thống-sứ lại cũng để tâm cả đến việc mở-mang các trường sơ-học ấu-học, nên hồi đầu năm đã có biết bao nhiêu trường kiêm-bị dựng lên, và biết bao nhiêu tư-thục được trợ-cấp,

Việc tuyển-cử các viên tòng-sự, Ngài cũng để tâm đến.

Việc vệ-sinh chung trong xứ cũng việc thể-dục là hai việc mà chúng tôi vẫn có ý xin ngài mở-mang cho khắp các nơi đông-đúc, thời cũng đã được ngài ban ơn chăm-nom sẵn-sóc tới. Ấy cũng là nhờ ơn ngài mà nay sở Thái-y đã mở được thêm các nhà thương và nhà hộ-sinh rất ích lợi cho dân bản-xứ chúng tôi.

Quan Thống-sứ lại sẵn-sóc đến cả việc làm giàu có cho dân, trồng cũng chẳng kém chi văn-đề thái-y và thể-dục.

Việc vệ-sinh chung trong xứ cũng việc thể-dục là hai việc mà chúng tôi vẫn có ý xin ngài mở-mang cho khắp các nơi đông-đúc, thời cũng đã được ngài ban ơn chăm-nom sẵn-sóc tới. Ấy cũng là nhờ ơn ngài mà nay sở Thái-y đã mở được thêm các nhà thương và nhà hộ-sinh rất ích lợi cho dân bản-xứ chúng tôi.

Quan Thống-sứ lại sẵn-sóc đến cả việc làm giàu có cho dân, trồng cũng chẳng kém chi văn-đề thái-y và thể-dục.

Bởi các nhẽ ấy nên ngài đã mở và sẽ mở ở khắp các tỉnh trung-châu cùng thượng-du các nhà canh-nông thực-nghiệp. Cứ theo như nhời ngài đã diễn-thuyết tại phòng Canh-nông ngày 31 tháng bảy tây vừa rồi, thì mục-đích các nhà ấy là « dạy bảo cho nông-dân cách-thức dùng các đồ bón đích đáng cùng thực-hành cách chọn; để cho hoa lợi được nhiều và giá-trị thêm lên, vân vân ». Chúng tôi cũng chắc rằng đồng-bào chúng tôi chẳng sẽ hiểu-biết các nhẽ ấy mà thừa dịp sửa đổi những tục cấy cày ngày xưa đối với cách-thức các nông khoa bác-vật mới sáng-tạo bấy giờ thì thực là quá ư cổ vậy.

Do Võ Phi Hùng Cúu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

Nay nếu lấy người nói mà kể lể công-việc ngài đã làm cho dân chúng tôi thì thật là dài lắm. Tôi nói qua loa một vài việc ra đây là có ý để bày tỏ sự quan trọng của các việc ấy đối với vận-mệnh tương-lai của xứ Bắc-kỳ này vậy.

Quan Thống-sứ đã có lòng để tâm đến những nhời yêu-cầu mà chúng tôi đã theo cái lòng sở ước và trình-độ của đồng-bào mà chúng tôi là người thay mặt xin ngài, vậy nay bổn-phận chúng tôi là phải thay mặt đồng-bào chúng tôi và về phần riêng chúng tôi nữa mà kính dâng ngài tấm lòng thành-thực và biết ơn của chúng tôi.

Các kỳ hội-đồng mọi năm chúng tôi cũng đã xem xét kỹ lưỡng từng khoản một, số dự toán Chính-phủ đã giao cho. Tuy rằng có vội-vàng thật, song chúng tôi cũng đã lượng biết rằng số chi-thu đã dự trích nhiều số tiền rất to để thi hành mọi việc công-ích cho sự thịnh-cường bản-xứ. Tuy mọi công-cuộc phúc đức đã có các nhà từ-gia khởi-xướng lên để làm khai dân-trí, thế mà ngài cũng để trí tới và dủ lòng nhân đức mà dự trích những số tiền rất to để khuyến-khích các nhà từ-thiện.

Còn các việc khác thời Ngài đã hết sức giảm bớt các viện tòng-sự Tây Nam để tân-tiến cho số chi-thu.

Bầm quan-lớn, khi quan Thống-sứ đọc những từ biên-bản của Nghị-viện chúng tôi, các Ngài cũng đã lượng-biết cho giá-trị các công-việc ghi ở trong ấy. Bởi vậy Nghị-viện chúng tôi xin man-phep Ngài mà hết lòng thành-thực trong công-vụ, trình Ngài những nhời yêu-cầu của chúng tôi, chắc rằng Ngài cũng sẽ tin-cậy mà chuẩn-y cho như mọi lần trước. Nghị-viện chúng tôi thật là hân-hạnh mà đã được dùng hết lòng thành-tin để giúp-giập quan Thống-sứ khi Ngài cần hỏi đến những điều sở-nguyện và cần-dùng của đồng-bào chúng tôi mà chúng tôi dây là người thay mặt.

Bầm quan-lớn, những nhời chúng tôi nói dây là chủ-ý để tỏ cùng quan-lớn tấm lòng trung-thành của chúng tôi đối với Chính-phủ Bảo-hộ và Quy-chính-phủ. Vậy xin quan-lớn tha phép cho, vì đã nói rậm-nhời làm mất thời-giờ quý-báu của quan-lớn.

Bầm quan-lớn, trước khi dứt lời, chúng tôi xin đoan rằng Nghị-viện Tư-vấn Bắc-kỳ sẽ xin hết lòng hết sức với quan Thống-sứ để giải-quyết những vấn-đề quan-hệ đến sự sinh-hoạt và sự thịnh-cường của bản-xứ chúng tôi đã được nhờ chính-sách khôn-khéo và lanh-lẹ của Ngài thời chẳng mấy lúc mà sẽ trở nên giàu-có tốt-tươi vậy.

Thưa các Ngài,

Trước khi chúng ta xa nhau, tôi có mấy lời cảm-ơn các Ngài đã đồng tâm hiệp-lực cùng tôi trải ba kỳ đại-hội-đồng của Tư-vấn Nghị-viện chúng ta.

Trong những khi nghị-luận, các Ngài thực đã tỏ tài xứng-đáng. Các Ngài chưa bề để cái khách-cảm hay là cái lòng tự-hào thắng được quyền lợi-ích chung bao giờ. Các Ngài lại thường tỏ lực mình mà bao thu quyền lợi của những người đã cử ra thay mặt. Như thế thật là các Ngài đã làm được những việc rất hay rất ích.

Khi các Ngài về các quý-hạt, tôi chắc rằng thế nào các Ngài cũng giải-thanh tật hỏ cho đồng bào biết những ơn huệ Qui-chính-phủ đã ban và sẽ ban sau này cho xứ chúng ta. Các Ngài rồi sẽ cho đồng-bào nghe về sự duyệt-lịch nhân-vật của các Ngài ở xứ này là nơi sự giàu-có sự thịnh vượng đều trông cậy ở chúng ta và đồng-bào chúng ta cả.

Rồi ông nghị-trưởng Sen tức Thu lại đọc cho Nghị-viện nghe mấy ban dự thảo điện tín sau này để nhờ quan Thống-sứ gửi về quí-quốc cho :

Điện-tín của quan Toàn-quyền Baudoin gửi
cho quan Toàn-quyền Maurice Long.

Các nghị-viên Hội-đồng Tư-vấn Bắc-kỳ, sau khi đã xong công-việc hàng năm có nhờ Bản-chức tỉnh dâng Quan-Lớn tấm lòng thành-thực và cảm-ơn vì Ngài thường châm-nom sản-sóc cho Nghị-viện.

Điện-tín của quan Toàn-quyền
Baudoin chuyển-đệ quan
Thuộc-địa bộ Thượng-thư

Các nghị-viên Hội-đồng Tư-vấn Bắc kỳ sắp giải tán và sau khi đã xong công-việc hàng năm nhờ Bản chức kính dâng quan nguyên Toàn-quyền Sarraut tấm lòng biết ơn Ngài vì Ngài đã chiếu-cố đến Nghị-viện và tỏ cùng Ngài rõ rằng vẫn mong Ngài nhớ đến mối tình quyến-luyến mà Ngài đã khéo gây nên tại xứ thuộc-địa này.

Cả Nghị-viện lại nhờ Bản-chức chuyển thực thay mặt dân bản-xứ tấm lòng tái-bái trung-thành đối với nước Bảo-hộ nhân-từ vô-lượng. Nghị-viện lại xin Ngài dâng lên Đức Giám-Quốc tấm lòng thành-kính của dân bản-xứ đối với Chánh-phủ Đại-pháp.

Lời điện-tín của Bắc-kỳ Tư-vấn
nghị-viện nhờ quan Toàn-
quyền chuyển-đệ về Thuộc-địa-bộ

Bắc-kỳ Tư-vấn Nghị-viện

Chiếu chỉ ngày 12 Avril 1922 quan Thuộc-địa Thượng-thư Albert Sarraut đã chuyển đệ lên Thừa-dân Nghị-viện một bản dự án định một bản chương-trình những công việc nên làm tại các thuộc-địa, nhất là tại Đông-pháp ;

Chiếu chỉ nên để cho sự đồng tâm công-tục của dân Pháp-Việt trong các việc mở-mang cho được thỏa-thuận cường thì phải có kế hoạch nhất định không bao giờ đi dịch ;

Chiếu chỉ bản dự-án của quan Albert Sarraut chính là một bản chương-trình có các kế-hoạch kỹ vững lắm ;

Chiếu-chỉ sự bản-hành bản chương-trình ấy chính là cái nguồn-lợi cho dân xứ Bắc-kỳ ;

Vậy Bắc-kỳ Tư-vấn Nghị-viện có lời thỉnh-cầu Thượng-thư Nghị-viện duyệt-lý bản dự-án của quan Thượng-thư Albert Sarraut là người đã thông-thạo công-cuộc tại các Thuộc-địa.

Quan Đổng-lý Poulin có đáp lại mấy lời rất ân cần, cảm ơn Nghị-viện đã làm trọn công việc giúp Chính-phủ hết khóa này. Ngài rất lấy làm k-ven Nghị-viện, tuy chưa được hoàn-t-àn song xem ra đã tiến bộ lắm. Quan Đổng-lý nói rằng khi nào có việc gì nên hỏi ban thì các ông nghị viên cứ đến tại qui-phủ hoặc tại dinh các quan Công-sứ các tỉnh mà hỏi han, các ngài sẵn lòng tiếp các ông đến thương thuyết về các việc công-ích. Sau hết ngài chúc rằng đến khóa sau lại được gặp các ông tại Nghị-viện. Ngài nói xong, Nghị-viện đều vỗ tay.

Ông Hồng-lô Ng-hữu-Thu thư-ký quan Toàn-quyền đến thông ngôn cho Nghị-viện trong mấy hôm thì ông đã tỏ cho Nghị-viện được biết cái tài giỏi của ông trong khoa ngôn-ngữ về Pháp-văn và cả Quốc-văn nữa.

Lễ cất đám Thái xuyên Hoàng-tướng-công phu-nhân

Sáng hôm nay hồi 7 giờ, để làm lễ cất đám Thái-xuyên Hoàng-tướng-công phu-nhân tại lấp Thái-hà. Chẳng cần nói thì độc-giả cũng biết rằng từ xưa đến giờ chưa có đám một vị phu-nhân nào trọng thể cho bằng lễ cất đám Hoàng tướng-công phu-nhân hôm nay. Vậy thiết tưởng không cần phải làm một bài tự thuật tỉnh tường về cái hình thức nữa. xin độc giả cứ tưởng tượng như là một đám rước mà là đám rước rất linh-đình, có quan võng long, gươm trượng bát bửu, lọp với lế nghi của một phủ đại thần.

Trong những đám đông thì người ta thường nói đông như đám hội, nhưng trong đám tang Hoàng-Thái-Xuyên tướng-công phu nhân sáng hôm nay đông kể gấp mấy mươi lần một đám hội lớn vậy.

Bao nhiêu lính xen-đầm, lính khố-xanh, khố-lục dẹp đám mà cũng không đủ. Các tòa xe điện chuyển nào cũng đông như nêm cối, còn xe ngựa, xe cao-su với xe ô-tô thì xếp chật khắp bến về đường Thái hà trông ra chỗ phần-mộ.

Người đi đưa đám đông quá không thể nào kiểm được, mà đà có quan biết bết cả nữa thì cũng không viết ra hết được.

Trong các hàng quí-quan thì có quan Toàn-quyền Baudoin, quan Thiếu-tá Joanbaz, chánh tòa Liêm-phóng và Chính-trị phủ Toàn-quyền; các quan cai-trị trong phủ Toàn-quyền, quan Thống-soái Blondlat cùng quan hầu là đại-úy Renaud, quan nguyên-soái Petitdemange, quan Tư-pháp tổng-thư-ký Habert, quan Chưởng-lý Toussaint cùng các quan trong ngạch Tư-pháp, quan Đổng lý Poulin phủ Thống-sứ, quan Đốc-học Hiérolle trường Kỹ-nghệ, v. v.

Trong các hàng Nam-quan thì thấy cụ Đông-các Võ-quang-Nhị, các quan tổng-đốc Mai-khắc-Cát, Phạm-v-Thụ, Đặng-đức-Cường, Lê-trung Ngọc, các quan tuần phủ Ng năng-Quốc. Chế quang-Ân, Lê-Nhiếp, Ng. đình Qui, Ng-v Bin Bùi-huy-Tiến, Ng-tấn Cảnh, các quan án Nghiêm-xuân-Quảng, Lê-Đình Mai-toàn Xuân, quan Thương-tá Ng-tất-Tế, các ông đại-biểu báo-quán Tây Nam vân vân.

Sáng hôm nay lúc quan Toàn-quyền đến viếng Hoàng-tướng-công phu-nhân thì ngài có đưa một bức điện-tín của quan Thượng-thư Albert Sarraut ký ngài đến tỏ lòng thân ái chia buồn cùng với cụ Hoàng-thái-Xuyên tướng-công.

Bản-báo lại xin có lời trân-trọng kính viếng Hoàng-tướng-công phu-nhân và chia buồn với quý-quyến một lần nữa.

Lễ Khánh-thành Việt-Nam Thanh-niên hội

Hôm mồng sáu tháng mười tây (6 Octobre 1922) Việt-Nam thanh-niên hội làm lễ khánh thành. Trên có quan Thống-sứ Monguillot làm chủ-tọa, kế đến quan đại-biểu André thay mặt quan Toàn-quyền, quan Đốc-lý Mourroux, quan chánh văn phòng phủ Toàn-quyền, M. Marty, quan Giám-đốc trường Cao đẳng Blangernou, quanh thanh-tra Học-chánh Barthélémy, quan đốc-học trường Cao-đẳng sư-phạm và các quí quan. Quan ta có quan Tổng-đốc Trần văn-Toãng, quan Án-sát Trần-tán-Bình, ông Nghị-trưởng Nguyễn-hữu Thu và các ông tư-vấn nghị viên. Báo-giới có ông Phạm Quỳnh, chủ-bút tạp-chí *Nam-Phong*, ông Ng-v-Luận, quản lý báo *Trung-Bắc Tân-Văn*, ông Ng-v-Chinh, tổng thư ký báo *Thực-Nghiệp*, ông Trần-trọng-Kim, ông Trần v-Quang, ông Trịnh-văn-Minh vân vân.

Nhà hội-quán trang hoàng một cách rất là giản dị mà thanh-nhã trong thế. Người xa lạ mới vào cũng nhận thấy có cái vẻ đầm-ấm hòa-vui. Chỉ giờ qua một khắc thời xe quan Thống-sứ tới. Hội-đồ đốt pháo mừng ngài. Đáng lẽ ra hội phải có một phường âm nhạc để hoàng khi nghênh tiếp các thượng-quan. Song vì hội mới phải tính nên công quỹ chưa lấy gì làm dư-dật, hiện còn nhờ cả ở lòng quảng-đại của quan đại-úy Monet ngài xuất ra hơn một vạn bạc để sửa và tác thành nên hội. Và chẳng thiếu-niên ta chưa mấy ai thích chơi âm nhạc cho nên đành phải chịu một điều khuyết-điểm đó. Nhưng thiết tưởng như trong một nhà, con đón mừng cha mẹ cũng không cần lấy cái vẻ náo-nhiệt bề ngoài mà chỉ cốt ở như tình tình hết mình vậy. Thế thì hội Việt-Nam thanh-niên làm lễ khánh thành, nghênh tiếp quan Thống sứ hôm 6 Octobre 1922 nay không phải là không có vẻ trân trọng vậy. Là vì hội tổ tình tôn trọng quan Thống-sứ Monguillot như là con đối với cha mẹ vậy, rất là ân-cần đậm-đà.

Các quan giải tọa xong thời quan đốc hội là ông Monet có đứng dậy cảm tạ quan Thống-sứ cùng các quan Tây Nam đã chiếu cố đến dự lễ khánh-thành hội-quán. Sau ông có đọc giải đề các quan nghe về mục-đích của hội là cốt gây cho bọn thiếu-niên Nam-Việt ta một cái tình liên lạc để dìu dắt nhau theo con đường chính đáng, và bày ra những cuộc tiêu khiển rất là nhã-nhặn thanh cao, như là đọc sách, chơi đàn, chớp bóng, đánh quần, và thường khi được nghe giảng về văn học, khoa học, triết-lý, lịch-sử, luân-lý văn vân.

Đoàn quan Thống-sứ đứng dậy bàn khoản ông Monet đã gây nên một công cuộc rất ích lợi cho thiếu-niên Nam-Việt, cái công cuộc ấy sẽ là một cái cơ quan rất nên-nhiệm để giúp Chánh-phủ truyền bá sự văn-minh. Sau quan Thống-sứ chắc mừng hội được phát đạt và chúng có hiệu-quả Ngài có hứa sẽ hết sức trợ-cấp hội.

Kế đến các quan Tây Nam kỳ giấy quyền tiền và nhận chức tán-trợ hội-viên.

Mười một giờ thì giải tiệc. Hội có chụp ảnh làm kỷ-niệm và thiết tiệc trà các quan cùng các hội-viên đến dự lễ. Số tiền quyên vào hội ngày hôm đó được là 700 p.

Hội-đồng quản-trị lại cáo

VIỆC HANOI

Giá học. — Kể từ ngày 7 Octobre này, giá học ở kho Nhà nước định là 7 f. 20.

Tin tàu. — Tàu *Porthos* khởi hành ở Saigon ngày 7 Octobre 1922, hồi 14 giờ đi thẳng ra Haiphong.

Tàu *Malicieuse* — Tàu *Malicieuse* đã tới Haiphong.

Hội Kỷ-niệm ngày Đình chiến. — Nhà nước đã cử một hội-đồng để bàn về việc mở hội kỷ-niệm đình chiến ngày 11 Novembre này. Hội-đồng ấy có quan Đốc-lý làm chủ-tọa và hội-viên thì có một quan Đại-biểu phủ Toàn-quyền và MM. Manau, quan cai-trị phủ Thống sứ, quan ba Dagand, MM Lagisquet, Robert, Lacollonge, Symanski, Allemand, Révérony, Massiac, Piglewski, Trần-văn-Thông đại-biểu hội, Kha-trí, Bùi-huy-Tín đại-biểu hội-đồng Tư-vấn Bắc kỳ, Lê-thuận-Khoát hội-viên thành-phố.

Quan Thống-sứ đi kinh-lược. — Sáng hôm nay, quan Thống-sứ Monguillot cùng với thư-ký riêng ngài là quan cai-trị Masau đã bắt đầu đi kinh-lược mấy tỉnh Bắc-kỳ. Sáng sớm hôm nay, hồi 6 giờ ngài đi ô-tô xuống Hải-dương. Trong buổi sáng thì ngài đi thăm đồn Poã-lại, đồn khố xanh tại Chí-ngải, đồn Đông-triều và xem cơm sáng tại đó.

Buổi chiều thì đi Mao-khê, đi Tràng-bạch, rồi lại về Hải-dương xơi cơm tối. Đến đêm hôm nay thì ngài sẽ về Hanoi.

Phái-bộ Trung-hoa về Vân-nam. — Sáng hôm nay, chuyến xe-lửa chạy Lao-kay hồi 9 giờ 21, phái-viên Trung-hoa là MM. Wang và Siu đã trở về Vân-nam cùng với quan Lãnh-sự Đại-pháp Bodard, các phái-viên khác và các quan võ Vân-nam thì đã đi cả hôm bọ rồi. Phái Toàn-quyền có cử mấy quan cai-trị tiễn lên tận nhà ga.

Người nào có giấy Quốc trái vô-danh bắt cứ năm nào, xin chiếu-cố lại hiệu FONDERIE TONKINOISE của HOÀNG-XUÂN-LÃN, số 39 Phố Hàng-quạt Rue des Éventails) Hanoi mà hỏi ; TRẢ GIÁ RẤT CAO, mua bán phân minh. 2042

Hội Tàu — Đến ngày mồng 10 Octobre này là ngày kỷ-niệm Trung-hoa dân-quốc thì người Hoa-kiều ở đây có xin phép mở hội rước su-tử và kỳ-lân.

Việc thủy thủ đình công ở Marseille. — Có tin rằng vì việc thủy thủ đình công, hiện nay có 1.800 người hành khách đợi ở Marseille không có tàu đi.

Cuộc lạc quyên Âu-trí-viện. — M. Ng-liên-Ham, 7, phố hàng Hòm 3 p 00 ; Madame Chanoeant, giáo-sư 15 p.00 ; M Ng-hữu Luận, 49 phố hàng Đồng 1 p.00 ; M. Ng-đình-Giác, Chánh-tổng Thịnh-đức Hà-đông 30 p. M Ng-đình-Cang, thầu khoán ở Uong-Bí (Quảng-yên) một trái phiếu năm 1918 số 0,235 998 ; M. Lý-hữu-Dư, chủ hiệu Trương-xuân, 24, 25 Quai Piquet à Pnom-Penh, hai trái phiếu năm 1918 số 0,032,456 và 0,032 457.

Hội Khai-trí lại cáo

Thi bằng Tiểu-học tây. — Sáng hôm nay tại trường Cao-đẳng vẫn còn thi bằng Tiểu-học tây (Brevet élémentaire). Các đầu bài toán học đăng như sau này :

Nam ban nữ ban

I. — Le quotient de la division de 2 nombres entiers A et B est 5 et le reste 17.

Trouver ces 2 nombres sachant que si l'on diminue A et B chacun de deux unités, le quotient est encore 5.

Et que le rapport du nouveau reste au diviseur B est égale à 5/7. Vérification.

II. — La piastre d'argent indochinoise a un diamètre de 37 mm. On veut disposer en carré des piastres mises en contact et rangées en files parallèles.

On essaie deux dispositions : avec la première il reste 39 piastres, avec la seconde, obtenue en mettant une piastre de plus par file, il ne manque 50.

1° — Combien a-t-on de pièces ?

2° — On trace le carré renfermant complètement les pièces dans la première disposition, quelle est la partie de la surface du carré, non recouverte par les piastres ? On prendre $\pi = 3,14$.

Kẻ đại ác một đêm sát hại ba mạng. — Quan Khâm sứ Ai lao có đệ trình quan Toàn-quyền rằng M. Xavier là chủ coi hòn của hãng tàu chạy sông Khône cùng vợ và con bị giết chết đêm hôm mồng 2 rạng ngày 3 Octobre ; kẻ sát hại chưa tìm, thấy là công chưa rõ vì cớ gì. Quan sở tại còn đang cho trốc nã.

Sở Kiểm-sát Tài-chính. — Bản-quán tiếp được bài sau này :

Hồi 7 giờ rưỡi tối hôm 5 Octobre mới rõ các viên chức trong sở Kiểm-sát Tài-chính có thiết một tiệc tại nhà hội-quán hội Khai-trí tiến đức để khánh-hạ hội Ái-hữu sở ấy mới thành lập. Các qui-quan cùng qui phu nhân đều dự tiệc đông đủ cả. Trong khi ăn uống chuyện trò thì có một cái vẻ tự nhiên và thân-mật khác thường. Trước khi nâng rượu champagne thì ông Trần-v Cẩn đứng lên thay mặt anh em đề cảm ơn các qui quan cùng qui phu nhân và có nói qua mấy lời về mục-đích hội Khi ông Cẩn nói dứt lời thì quan Kiểm-sát Tài-chính Tổng-trưởng Nordès là danh-dự Hội-trưởng đứng lên đáp lại mấy lời rất là ôn-tồn vui vẻ.

Mãi đến quá 11 giờ đêm mới vãn tiệc, thì các quan đều kỳ lên vào Kim-sách và có chụp một bức ảnh để làm kỷ-niệm.

(Xem trang thứ ba, cột thứ hai).

55 B 7

Sóng hồ Ba-bể

Soạn-giả : Phạm-bội-Châu

... Đến lúc thấy nước dẫn sâu mà đất dần thấp thì thấy khe nước chảy qua một cái hang hẹp độ 2 thước, hang ấy khác nào như cửa động, có thể trông suốt vào trong đến giặc, tôi khi ở trong trại giặc, vốn biết cả đồn ấn nước chỉ có một ngách ấy, bấy giờ thấy thế cả mừng, liền quanh về tối cả đi xuống, dương đêm phi ngựa về báo Nguyễn-súy, chừng trống canh một thì đều mới về đến nơi, khi nói năng nỗ, ăn đều nói đấm. Quân trong trại hỏi vận mãi, sau vào đến nơi, Nguyễn-súy thấy tôi về, biến sắc mặt mà hỏi :

Sao trong quân lại . . . nói đấm thì mới tới thì con mắt tinh đời như ngài thì qua liếc là biết ; vậy nên những câu nói nhỏ, không bao giờ để cho dột câu, Nguyễn-súy lại hỏi :

Đêm nay lại biểu quá, mấy mươi lần nói non quanh quất, ta đánh cũng giằng tai gì. Tướng-quân có nghĩ được kế gì hay không ? Tôi nói :

Đêm nay sác tích nhiều, vậy mấy năm cũng vô-ích, mà đánh thì thực là không sao lên vào được, trừ khi có thể đắp bằng rặng núi này nối xong Nguyễn súy nhoẻn cười, tấy trăm cái rào bọc phải phơ. như sợi tơ đào bay ngang gió, tôi lại nói tiếp

Nhưng cách phá cũng rất dễ mà không khó không khó mà rất cễ ? Tôi nói :

Vâng, tâm mãi ai trông thì cho là biểm yêu thiên nhiên, chớ tôi thì cho là một nơi tuyệt địa. Quân cần nhất có nước, đói không chết ngay, chớ khát thì chết. Đào trũng như lòng chảo, chung quanh nài bọc rừng quây nếu mà ta lấp hết ngòa quanh, thì tất phải hả mồm đợi chết. Nguyễn-súy nhìn tôi chăm chăm, hai con mắt sáng quắc, ngâm nghĩ giờ lâu mà rằng :

Quân Hoàn bây giờ đâu cả ? Quân nghịn quân theo Tướng-quân ? Tôi nói :

Đêm ở sau rạng Hiền-sơn, quân giặc chắc không có lối ra, vậy tôi sai các tỳ-tướng tạm đóng quân ở đấy mà liệu về đây, Nguyễn súy nói :

Ngọn nguồn chắc tướng-quân tìm được rồi ? Tôi nói : Xin Nguyễn-súy cho quân chặt rỗ nhiều cây lấp các đường tiến lên đồn giặc, khi đã lấp ngọn nguồn rồi, thì phóng lửa đốt lên thì quân giặc dẫu mọc nát mà chạy ra, thì cũng không có thể qua được vậy Nguyễn súy nghĩ thế nào ? Nguyễn-súy gật đầu ; tôi lại xin phép đi về sau rằng Hiền-sơn, hôm ấy giăng đến đêm mới mọc, bóng lại lẻo soi vào mấy đám rừng rậm rạp, khiến cho kẻ một mình thui thủi phải rảng mình. Chuyến đi ấy là chắc giặc đi giữ rết trong đồn không ra ngoài, nên mới đám đi, chớ không thì nhỡ gặp phục binh thì thật là khó đường sống. Qua ngày hôm sau, đến tối, tôi cứ bắt quân chặt cây, dòng giây mà đem lên nài, đến tối đã thấy được nhiều. Tôi bèn sai đốt đóm đi đỏ lần theo dòng suối để tìm ngọn, thì ra dòng suối một phát nguồn từ một cái đầm to ở đỉnh núi, bèn trên lại có một quả núi cao ngất, đường bộc-bố từ trên đó chảy qua đám cây cối mà xuống dưới đầm, từng rẻo như sấm rề cây ở trên chẳng chịt đâm xuống tua tủa ; dòng bộc-bố trắng ngần như bạc ; mặt giăng bỗ giữa trời lên, rừng đông giờ thổi hây hây, một cảnh hữu tình bỗng không được ở trong khi bối rối, dưới đầm sâu không biết thế nào là đáy, bèn đã xuống mà mặt nước không thấy sóng sánh chút nào. Tôi liền truyền quân đánh đá dẫn dòng nước đi phía khác, còn lối nào trong đồn thì đem gỗ đá lấp hẳn không cho rỉ ti nào sang ; thành ra nước chảy mạnh quá, tràn cả chung quanh ; chỗ chẳng tôi đứng đến ngập nước đến mất cả ; trong rừng nhảy vắt rắn rết, bị nước đều nhao nhao, chân đứng ngàn nhưng nhác, đành phải chạy lên cao mà đốt lửa để phòng bị các loài kia làm hại ; xong liền sai quân canh giữ rết những lối đường nài lách mình có thể thông vào trong đồn. Trong năm ngày, trong đồn đầu đầu chứng đã hết nước ăn, lấy bao nhiêu hết bấy nhiêu, chứ không phải như trước kia hễ hết lại có hễ vơi lại đầy vậy. Đêm hôm thứ năm, quan giặc nghe chừng đã khốn quẫn, mấy lần liều đem quân xuống để đánh với quân ta, nhưng bị gỗ chẹn, đành phải lui về, Nguyễn-súy truyền cho các quân đốt lửa, lửa cháy rất mạnh, lan lên trên nài, ở ngoài trông vào trong đồn, chẳng qua chỉ một mớ khói tỏa tàn bay, đồn trại nói non, đều thu vào ngọn lửa vô tình hết thảy. Tôi thấy ngọn lửa, liền rút bốn nghìn quân giỏi về, còn hai nghìn cắt giữ những nơi hiểm yếu, tôi về thấy Nguyễn-súy đương cười ngựa đốc quân cho thêm củi, thấy tôi về tỳ-tạo ân cần, tôi nói :

Nguyễn-súy có cho quân chặt gỗ nèm vào, thì mới có thể lâu được, Nguyễn-súy gật đầu, đến đêm quân vẫn phá rừng khiêng gỗ, bóng lửa càng rực giới, thì lòng quân càng phấn chấn, rừng núi chung quanh, ánh lửa một màu vàng thắm, chim muông trông giới không có đêm nữa, tiếng gầm gió gào cũng rầm rĩ cả trong bang thắm khe chung. Giới sáng ngày vẫn vẳng tiếng trống ở trong trại giặc, lại thấy tàn bay giỏ quẩn vẫn một góc giới, đứng ngoài trại cũng thấy rất mật, ngách bên đông ngọn lửa hơi thấp, tôi đương xếp gỗ càng các quân lính, thì thấy vọt một cái, một người cưỡi ngựa ở trong đồng lửa xông ra, đến ngoài thì đầu tóc đều cháy sém, mà hình như không chịu nổi sức khói, liền cả người lẫn ngựa nằm quay dưới đất, tôi trông thì ra Thiên tam-Bình, các tướng chúng Nguyễn-súy cùng xô cả lại, giết lúc ấy phía tây lại có người mọc lửa phi ngựa ra, chúng tôi đều lại đuổi bắt, thì đã vượt ngựa chạy đi xa rồi, tôi đâm tướng bắn nhát giáo, nhưng chẳng qua chỉ lưu lại mấy giọt máu vẳng ra trên chỗn rêu mốc cát vàng. Tôi bèn gọi lại trông Tam-Bình thì thấy đã ốm ra, chẳng rằng chết rồi vậy, liền sai quân đào hố bỏ thây xuống mà lấp đi. Khi lấy nghe trên đồn có tiếng than khóc rền rĩ, nhưng cũng bị lửa thì mất tiếng, lúc sỏ lúc không. Ngọn lửa phía tây đã ngớt, tôi nói với Nguyễn-súy cứ để lửa xem sao, thì phăng phất trong đồn dựng một là cờ trắng kéo, dương bị cuốn đi cuốn lại ở trong đám khói đen, mỗi khi ngọn khói tạt ngang, thì lại không trông thấy nữa. Nguyễn - súy chắc các tướng cũng đều nói rằng có thấy, mà tôi thì đoán rằng trên đồn muốn hàng.

Nguyễn-súy bèn hỏi các tướng :

Trên đồn muốn hàng, các tướng nghĩ thế nào ?

Huyền-Trinh nói : Nên cứ bỏ than cái để chiêu-an. Khiu-Năng nói :

Quân giặc chưa chắc đã thật hàng, vậy cứ đốt cho ra gio tất cả, Văn-Khánh nói :

Không nên tàn-bạo quá thế, nếu có giả đốt nữa thì khát hơn một ngày, phỏng cho sức đâu nữa.

Nguyễn-súy gật đầu truyền quân gạt bỏ cái lửa, quân giặc trên đồn, lấy van đòn Nguyễn-súy vào, chúng tôi đem quân theo rất đông sau, sợ có mưu đốt quân giặc liều đi tìm nước uống, nhưng sức một mà đường rộng thường thiệt mạng vì mấy đám than hồng. Chúng tôi lần tìm thì chẳng thấy Hữu-Lương đâu, bèn ra mới biết rằng con ngựa vượt ra phía tây, tôi lại bắn vậy.

(Còn nữa).

Tiên-sinh ngẫm gì thế?

— Có gì đâu, đôi câu đối của một ông cụ hay thơ nhất trong làng thơ mừng hiệu THỤY KÝ, làm ảnh ở phố Đường-thành số 18, xin đọc lại ngài nghe :

Quản chi thuật dĩ quan nhân, kính lý phân minh trần diện mục,
Ngã thả văn như kim thế, trần trung vật sắc kỷ anh hùng.

— Ồ, thế ra hiệu ấy khéo lắm mới đáng khen thế nhỉ ?

Không những thế, hiệu ấy lại cũng vừa được thưởng ngân tiền nữa đấy.

Truyện xong liền dủ nhau đi chụp ảnh thì quả hiệu Thụy-ký khéo thực.

Hỡi kẻ phải đau

Hỡy hỡi các người Nam Việt phải đau ngực, phải ngộ lạnh, phải đau khi quản ... đã chữa thuốc không phải đường, hoặc là cả không chữa chát nào cả, nay hỡi những người phải đau khi quản đã kinh niên, hoặc phải đau ở phổi ; này hỡi các người phải chứng lao, nay tôi khuyên các người nên chữa ngay đi.

Bệnh đau phổi, trước kia tôi đã bảo là một bệnh ghê gớm, vì bệnh ấy là một bệnh truyền tử nhược tôn. Nghĩa là ai có bệnh ấy thì truyền cho con cái, truyền cho cả một đời người con này không sống được bao nhiêu và phần nhiều không sinh đẻ được.

Lời tôi nói đây quan trọng thế nào các người có hiểu không ? Nếu có bệnh mà không chữa đi, thì trong 50 năm, hoặc 100 năm nữa giống Nam Việt tiêu diệt mất, vì người có bệnh lao thì sinh ra những con cái phần nhiều không sống được. Người có bệnh lao mà có thể sinh con đẻ cái được, thì chỉ sinh con cái yếu ớt, gầy mòn thôi.

Hỡi người Nam Việt, nếu các người không muốn giống Nam Việt hao mòn đi, nếu các người không muốn giống Nam-Việt tiêu diệt đi, thì chữa bệnh đi mới được.

Vậy cứ viết thư cho hiệu Bào-chế MONTÈS số 64 Paul-Bert Hanoi mà hỏi mua một lọ BRONCHOSERUM giá là 9 hào, Sáng và chiều trước khi ăn cơm, thì uống một thìa xúp, uống một lọ, thì thấy khỏe mạnh và bớt đau.

BRONCHOSERUM
Một lọ. . . 0$90

Vin Tonique Tonkinois
Rượu tonique vừa bổ lại vừa ngon, rất có ích cho đàn bà ở cữ.

DẦU CÁ MỚI ĐẾN

Thật tươi, thật tốt, Dầu cá có nhiều thứ, thứ hung-hung (*blonde*) và thứ màu nâu (*brune*)

Thứ hung-hung (blonde) mới thực là thứ tốt, mà thứ hung-hung (blonde) ấy chính là thứ Dầu cá của hiệu *Montès* bán, quý-khách nên nhận kỹ kẻo lầm

Thuốc chữa bệnh ho rất thần-hiệu
SIROP N
Một chai . . . . 1$60

Thuốc viên bổ huyết « Pilules Pinck »
Một lọ . . . . 4 f. 45
Độ 0$65 đến 0$70
Sáu lọ . . . . 24 f. 50
Độ 3$60 đến 3$70

Thuốc nước bổ huyết
« LE PEPTO KOLA ROBIN »

LE SIROP D'HÉMOGLOBINE MONTÈS
Thuốc máu-bò bổ huyết
Mỗi chai phần tư lít. 1$00
Một lít 3 50

MORRHUOL CHAPOTEAUT
Simple et créosote. Dầu cá viên ... bổ lý và hạng chữa bệnh lao

CACHETS ANTIGRIPPE

Trị bệnh sốt dịch : như bệnh grippe bệnh cúm về mùa này thường hay hại người nhất là bệnh grippe, nhiều người phải chỉ trong vài ngày thì chết.

Ai có người phải bệnh ấy nên đến bản-hiệu mua 3 viên thuốc antigrippes. Thuốc này rất thần hiệu đã cứu vô số người ai cũng biết tiếng.

Giá bán mỗi viên một hào

Cách dùng : cách 3 giờ đồng-hồ uống một viên rồi uống nước rõ nóng, đắp chăn cho ra mồ hôi. Hễ càng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, nếu muốn cho chóng ra mồ hôi thì uống rõ nhiều nước nóng và ủ người cho nóng đều thì chỉ trong 24 giờ là khỏi.

Bào chế MONTÈS, 64, phố Paul-Bert, Hanoi

Nhà Bán-đồ « TÂM-TĂM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

Kỷ-niệm các trận vong tử sĩ. — Ngày thứ năm 12 Octobre, hồi 8 giờ rưỡi sáng một hội-đồng 20 viên sẽ hội-nghị tại tòa Đốc lý để xét việc đặt trận vong kỷ-niệm đài tại Hanoi.

Các hàng quản khố xanh. — Các hàng đội khố xanh có tên sau này được ký bổ phó quản trong năm 1922.

MM. Đinh-v-Ngọc (Ninh-bình) ; Chu-v-Kiên (Cao-bằng) ; Ng-đang-Khoát (Magasin) ; Vũ-qui-Bang (Bắc giang) ; Ng-Biên (Hà-đông) ; Đoàn-v-Châu (Hải-dương) ; Trần-quang-Thuật (Hải-dương) ; Ng-v-Cán (Hưng-yên) ; Hoàng minh Duyên (Lạng-sơn) Ng v-Điều (Lạng-sơn) ; Ng-chân-Uy (Nam-định) ; Ng-v-Phương (Phú-thọ) ; Lu trung Hoa (Quảng-yên) ; Đinh-v-Xuất (Quảng yên) Ng-v-Thái (Thái-bình) ; Trần-viết-Nha (Tuyên-quang) ; Lê-v-Tích (Vĩnh-yên) Vi-v-Pan (Moncay) ; Hoàng-v-Tuyên (Hà-giang) ; Đặng-khắc-Ngạn (Haiphong).

Ai mua sách luật-học?

Mấy quyển luật-học của quan giáo-sư trường Cao-đẳng Dejean la Bâtie mà bản-quán đã giới-thiệu trong số báo ngày 25 Septembre trước, nay xin đăng giá mỗi quyển như sau này :

Droit international public. . .	3$00
Droit international privé . . .	3 . 00
Droit commercial.	4 . 00
Droit maritime.	3 . 00

Ai muốn mua cứ viết thơ cho M. Dejean la Bâtie ở sở Phó-Binh-lương (Sous-Intendance militaire).

Cái án Đội-bốn Legros. — Đội bốn Legros là người bị Tòa-án binh ngày 27 Septembre 1922 phạt 5 năm tội đồ và 5 năm biệt xứ về tội ăn cắp thì đến sáng thứ hai này hồi 7 giờ sẽ phải giải ra trường tập binh để nghe tuyên án và phải bóc cả lon cùng những dấu hiệu và các huân chương của nhà binh cấp cho.

Thơ sách họa. — Bản-quán tiếp được bài thơ « *Đọc Mai-nương lệ-cốt* » của ông Thuyết-minh Võ-đình Tường gởi đến, tưởng cũng nên đăng báo để các độc-giả có thời-giờ thì họa chơi cho thêm vui.

Đọc Mai-nương lệ-cốt

Sẵn kia con tạo đề trêu người.
Trăm đắng nghìn cay một nụ cười.
Lệ cốt (Lescaut) ngán cho lòng phụ-nữ,
Ghi-nhơ (De Grieux) thương cũng kiếp anh-tài.
Bất bao vàng đá còn không thỏa.
Trải mấy phong trần vẫn chửa nguôi.
Hồng-phấn xót bao người mệnh bạc,
Tình kia âu cũng một không hai.

Thuyết-minh Võ-đình-Tường

Trung-hiếu tiết nghĩa kỳ nữ. — Trung hiếu tiết nghĩa kỳ nữ tức là bà Chiêu-quân ở trong bộ « *Song-phụng kỳ duyên* ». Bộ này mới xuất bản lần thứ hai, có sửa đổi lại nhiều và thêm nhiều các bức tranh vẽ. Lại có mấy lời bình phẩm của Ngô-thị-Quyên nữ-sĩ. Giá bán 0 p. 80 tiền cước gởi là 0 p. 20. Ngài nào muốn mua, xin cứ gởi thơ và Mandat cho ông Nguyễn-đỗ-Mục, *Trung-Bắc-Tân-Văn*, Hanoi.

Cuộc Hội-chợ Hanoi

Năm nay chắc là vui vẻ sầm uất

Hiện nay đương làm thêm nhiều căn hàng mới.

Kỳ mở cửa hội chợ hoãn đến ngày 10 Décembre 1922. 2078

Vì ai nên nỗi ?.. — Đó là tên một bộ tiểu-thuyết dịch mà bản-báo định đăng tiếp theo bộ « Sóng hồ Ba bể », hiện chỉ còn vài kỳ nữa thì hết.

Bộ này là một lối ái-tình tiểu-thuyết rất hay, xem rất khoái chá.

Truyện tả một người thiếu-nữ, vì tấm lòng nghĩa-hiệp, chịu mắc tiếng oan, chẳng quản gì gian nan nguy hiểm, liều thân đi hết đó đây, gặp biết bao những nỗi thảm tình thương, chỉ cố làm sao mà cứu toàn được danh-dự cho ân-nhân.

Tác-giả lại khéo tả cái mãnh-lực của ái-tình : vì nó mà gây nên lắm nỗi éo le khe khắt...

Truyện cũng có ngụ cả luân-lý, mà lại vừa là một bài học rất hay cho những nhà nào định gả chồng cho con mà chỉ cốt chọn những nơi danh sang giá trọng, tiền bạc nhiều, điền sản lắm, không thiết gì đến cái hạnh-phúc gia-đình cho con cái mình về sau.

Khi đăng hết bản tiểu-thuyết này, bản-báo lại sẽ đăng tiếp bộ tiểu-thuyết « Mười năm về sau » trước đăng còn chưa hết.

Thuyên chuyển — M. Trần-xuân-Lư mới bổ tham-tá hạng năm ngạch các tòa Sứ thì nay đổi đi hạt quan binh thứ nhất thay M. Trần-hữu-Chi đổi đi nơi khác.

Thư-ký ngạch binh. — Từ ngày 1er Octobre đến giờ ở thành-phố ta đã thấy các hàng đội cai và lính thư-ký An-nam (sergent fourrier, caporal fourrier, élève fourrier) ở trong ngạch khố đỏ, ở các tỉnh có đạo khố đỏ thì đâu cũng đặt ra các ngạch thư ký ấy cả. Từ ngày bảo-hộ đến giờ ngạch khố đỏ An-nam mới có thư-ký là một. các hàng ấy ngoài cái lon của mình lại đeo một cái vành bằng kim tuyến ở trên vai. Các hàng thư-ký này cũng như ngạch Tây chỉ dùng để làm giấy và tính toán sổ sách mà thôi.

Tin vặt. — Bùi văn-An, tức Ba-An vô nghề nghiệp, nhà ở số 64, đường Huế vì bắt được gà bạc, nên đã bị giam cứu.

— Phạm-Trúc, Ng-v-Lam, ăn trộm đồ dùng của Ng-v-Lố, nay bị bắt giải tòa án cứu xét.

— Ng v-Sái, Chu-huy-Tinh, Đinh-văn-Mai, ở Hưng-yên vì tội ăn trộm, chứa trộm và vu cáo, về việc lấy trộm dây nói, nay bị bắt giải tòa án cứu xét.

Quan Bốc-tơ Bi-cơ-man

Y-khoa Tiến-sĩ

Chuyên trị về các thứ bệnh :

Hộ sinh, chứng bệnh đàn-bà, cùng con-cái, các chứng sài trẻ con. Bệnh đau mắt, bệnh giang mai và bệnh ngoài da cùng nhiều các thứ bệnh khác, vân vân..

Phòng khám bệnh ở gần cuối phố Gia-long, số nhà 33. Bắt đầu từ 1 giờ đến 4 giờ chiều. Ống nói số 314. 2017

Mất chó

Hôm 2 Octobre vào khoảng từ 2 giờ đến 7 giờ tối, một con chó con loài khách (giống chó Annam) tên gọi Chou-Chou, đen tuyền, mới có một tháng.

Ai bắt được xin mang trả bà *Mir* nữ giáo-sư ở phố Puginier, số 8, Hanoi. 3334.

VIỆC BẮC-KỲ

BẮC-NINH

Tế Văn-miếu — Sáng 16 ta các quan tỉnh đã hội họp những các viên phủ huyện để xuống núi Phúc-đức làm lễ tế Văn-miếu.

Trẩy đền Kiếp. — Hết ngày rằm sang ngày 16 trông ra ngoài thành-phố đã thấy đông nghìn nghịt những thiện nam tín - nữ ghính gà gạo vác cờ kiếm để đi trẩy đền

Quay số. — Hơn một tuần lễ nay tỉnh ta mới có chú ả quay đến mở số quay, ai quay trúng số thì được đồ dùng như là xà - phòng, nước - hoa, khăn-mặt, gương soi, đồng-hồ vân-vân. Nghe đâu có nhiều bà ham mê quá để quay có bà quay hết vài ba chục bạc mà chỉ được một ít đồ dùng cỏn con mà thôi. Thật là một điều hại.

PHÚ-THỌ

Tòa Nam-án. - M. Bùi-bằng-Thuận tri-phủ hạng nhì, thương tá Phú-thọ thì nay kiêm chức thẩm phán dự khuyết tại Tòa Nam-án đệ nhị cấp thay M. Ng-đạo-Quán đổi đi nơi khác.

Có trại đất bán

Hai cái trại ở đất Lương-xá rộng 8 648 thước vuông và Linh-quang rộng 3.720 thước vuông. Hai cái cách nhau độ 50 thước mà gần ở Giám Hanoi cả.

Hỏi tại M. TRẦN LIỆT-ĐƯỜNG
142, Rue Chinoise, Haiphong 3337

HIỆU BÁN ĐỒ VÀNG BẠC CỦA NGƯỜI VIỆT-NAM
鋪金寶南
BIJOUTERIE - ORFÈVRERIE
NAM - BẢO
Hanoi 16, Rue de la soie, 16 Hanoi

CHẾ-TẠO : — Vòng, xuyến, hạt, nhẫn, giây đeo đồng hồ, giây truyền, đầu gẩy, cán ô, túi-bạc, vỷ thuốc lá, hộp thuốc lào, vỏ diêm, v. v... bằng vàng đúng tuổi đúng cân và toàn bạc nén. Có nhiều thợ khéo để làm hàng theo các quí khách đặt lối-riêng.

BÁN : — Vàng diệp Vĩnh thịnh-long, mặt đá thực (đủ các mùi), ngọc-thạch, giây đeo thẻ-ngà, giây kim-khánh giây kim tiền, đồng-hồ quả quít vỏ bạc và vỏ kền, v. v.

Buôn bán chắc chắn, cốt lấy sự tín cẩn làm gốc. 2.42

真 CHẤN-HƯNG 興

2065

TRỢ-THIÊN-ĐƯỜNG

Phố Hàng Lọng, số 30
Phòng giấy ở Hàng Phèn, số 29
(Rue du Vieux Marché)
Hanoi

Bản-hiệu mới xin được phép chuyên-trị về việc hiếu hỷ có đủ các thứ đồ và các thứ âm nhạc cho thuê. Lại có có một bọn tuồng để đi phá quan, trị huyệt, ... và một bọn kèn tây thổi việc hỷ thì rất là vui vẻ, mà thổi về việc hiếu thì rất là buồn rầu.

Tính giá rất rẻ. Các ngài ở xa muốn thuê bản-hiệu cũng xin nhận. 2063

Ngài nào có phiếu quốc-trái hoặc phiếu cổ-phần hay trái phiếu của các hội Công-Thương khác muốn bán thì xin mời quá-bộ lại hiệu tôi xin tính giá thiệt cao vì có người cần đến nhờ tôi mua hộ nên được giá hời lắm lắm.

Nay kính-bạch,
ĐỨC-LONG Thương-cục
Số 90, Phố Mã-Mây, Hanoi (Tonkin)

TRẢ TIỀN BẰNG CON-NIÊM
(Paiements en timbres-postes)

Nhiều ông gửi tiền trả bản-quán bằng con-niêm, sự ấy thiệt cho bản-quán lắm. Vậy có lời trình các ngài trừ ra những tiền đôi chỗ ... còn thì bản-quán không nhận tiền gì trả bằng con-niêm cả.

BUÔN TẠI GỐC,
BÁN TẠI NGỌN

Có lời kính đạt để Quý-khách biết Công-ty chúng tôi mở xưởng tại Hải-phòng làm đủ các thứ ghế mây kiểu « Thonet » :

Chaises
Canapés
Fauteuils
Rocking-chairs
Porte-manteaux
Tables et Lits

Quý-khách ở xa cần thứ nào, mua buôn hoặc mua lẻ xin viết thư cho Công-ty chúng tôi sẽ gửi ngay kiểu-mẫu và giá-cả để các Quý-khách biết.

NAM-TÂN
66, Boulevard Bonnal, 66
HAIPHONG
2062

NHÀ-ĐẺ MỚI

70, Phố Hàng-Đồng Hanoi

Nhà Đẻ quan Docteur PAUCOT có 40 buồng, sạch sẽ, tĩnh mạc, đèn máy, đồ dùng như phòng khách Ô-tên, có người hầu hạ nước nôi, giặt-giũ, và phải áo lọt lòng, sữa, chai nước nóng, củi và có tã, có xiêm.

Sự trông nom lại có hai bà Sages-femmes đã từ chức rồi là bà Phạm-thị-Lý và bà Ng-thị-Yến ở hẳn trong Nhà-Đẻ hàng Đồng để đỡ đẻ và tiếp đãi các bà, mà tối ngày nào cũng lên thăm bắt mạch khai đơn cũng không lấy tiền. Bà nào muốn tiện mời về đỡ ở nhà cũng được.

Ai băng huyết, tiểu sản, huyết bạch, hiếm hoi, muốn chữa để vào chữa cũng được (nằm riêng). Xin mời lại xem và hỏi cách thức.

Mỗi bà một buồng 10 ngày. 6$00
Mỗi bà một buồng, 10 ngày. 10.00
Mỗi bà một buồng, 10 ngày. 15.00
Mỗi bà hai buồng, 10 ngày. 20.00

Ra vào tự do
2557

茂 MAO-SENG 盛

57, Rue Jean-Dupuis (Phố Mới), Hanoi
MÁY NÓI SỐ 248

Hiệu tôi mở từ năm 1889, kể được 31 năm chuyên nghề làm các thứ gạch hoa, cống, chấn-song bằng xi-mo. Được nhiều giấy khen của nhà-nước.

Hàng tốt, giá cũng hạ, vì hiệu tôi muốn mong đông khách.

Qui-khách có dùng, xin mời chiếu cố.

2048 MẬU-THỊNH kính cáo.

HÀNG KIỂU LẠ MỚI SANG !!!!

Kính trình các qui khách biết rằng bản-hiệu lại mới có sang một thứ hàng tây rất lạ, xưa nay chưa có bao giờ, là thứ hàng ... tanh thực mỏ ... hoa thì ra tây (hoa xông) và to, có thể gọi ... hoa thủng và mặc quanh năm lúc nào cũng được, coi thực nhã và sực hỷ là đẹp.

Qui-khách ở xa muốn xem hàng, xin cứ viết giấy về lấy mẫu, bản-hiệu xin vui lòng mà gửi đi ngay.

Nay kính cáo

成興潘
PHAN-HUNG-THANH
26, Rue des Cantonnais
HANOI (Tonkin)

PHÒNG - THĂM - BỆNH
CỦA QUAN
Y-khoa Bác-sĩ MAURICE LOUBET

Thưởng thụ đệ ngũ đẳng Bắc-đẩu bội tinh.
Nguyên chuyên về ngoại khoa tại bệnh-viện Tunis, Fez, Rabat, Casablanca Port-Saïd (Ai-cập) Huế.

Ngoại khoa, hộ-sinh, chữa mắt và các thứ bệnh lậu, bệnh giang mai

Phòng thăm bệnh tại ĐƯỜNG GIA-LONG, 52.
KHÁM BỆNH : Giá 3 đồng một lần
2019.

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các qui-khách xem báo thấy có đăng cáo-bạch của bản-hiệu, đến khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhỡ mà làm ra không dồi được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các qui-khách rõ cho và xin các ngài từ rầy đã có lòng chiếu-cố đến bản hiệu thì xin nhận rõ :

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đồng-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 64 Hanoi,

Nay kính,
Ed. Montès,
64 Rue Paul Bert Hanoi.

CÁC CUỘC ĐI XEM

然 SẴN-NHIÊN 棨

Tối thứ bảy :

CỨU VẬT VẬT ÂN,
CỨU NHÂN NHÂN OÁN

Nguyên là tấn rất lý thú của một người quen làm quà cho bản-hội, hiện đặt thanh vỏ, đủ cả nhời trò câu hát, bản-hội đem hiến liệt-qui, trước là dâng các ngài một sự-tích rất mới rất hay, sau là có ý nhờ nhời phẩm-bình qui hóa để phả chính lại.

Tối chủ-nhật :

TIÊN TỪ PHỤNG TIÊN
Có cảnh động liên trông rất ngoạn-mục.

Tối thứ hai :

ĐẠI-BANG XUẤT THẾ
(Sự tích chim Đại-bàng phải đầu thai)

CINÉMA PALACE

(Nhà chiếu-bóng lớn phố Paul-Bert)

Tuần lễ từ thứ tư 4 đến thứ ba 10 Octobre 1922

Ba buổi .. ban ngày thứ năm và chủ nhật chiếu từ 5 giờ chiều, thứ bảy chiếu 5 h. 30

CHƯƠNG-TRÌNH

THỜI-SỰ « ÉCLAIR »

« CON PHƯỢNG MẤT CON »
Hồi thứ IV
Nghỉ

CAI QUYỀN NGƯỜI TA ĐƯỢC HƯỞNG HẠNH-PHÚC
Hài kịch rất lý thú, chia làm 6 hồi
Hồi IV, V và VI

CÔ LÉKING, NGƯỜI CÓ CHÍ LỚN
Hài kịch dài 2 hồi

Sắp chiếu :
Một phim ảnh tuyệt-tác của nghề chiếu-ảnh Đại-pháp
« INTOLÉRANCE »

Ngày nào cũng có nhạc, chỉ trừ tối thứ hai và chiều thứ bảy

THUỐC THẤP SOA NGOÀI

Thấp là một chứng thường có, mà cần được thứ thuốc chữa cho khỏi ngay thực là hiếm có, nay bản-đường có tinh chế ra một thứ thuốc nước, dùng để soa ngoài thực đã hiển hiệu, soa cầu khỏi đấy, chuyên trị về các chứng phong hàn, tê thấp, bán thân bất toại, đứt đầu, đau lưng, đau xương, đau gân, ngoại cảm ngứa ngạt, đàn-bà đẻ đau tê, các chứng kể trên, dùng soa rất hiệu, chứng mới soa thì khỏi ngay, chứng lâu soa nhiều cũng khỏi, soa ngoài rất hay, uống thì không được, lọ nhớn giá 0 p. 30 lọ nhỏ giá 0 p. 10 mua buôn nhiều có trừ hoa hồng, các cửa hàng bán hộ như sau này : hiệu *Mạc-Đình-Tư* số 136 phố hàng Đồng, hiệu *Vĩnh-Sương* số 27 phố Hà-trung, hiệu *Quảng-lợi* số 23 và hiệu *Bảo Hợp* số 27 phố Chợ nhớn Cũ, hiệu *Phượng-Đình* số 100 phố Cầu gỗ, hiệu *Vĩnh-hợp-Thành* số 118 phố hàng Buồm, hiệu *Phạm-xuân-Trung* số 62 phố hàng Bạc Hanoi, hiệu *Hợp-hưng-Long* số 21 phố khách Haiphong, hiệu *Hoa-sinh-Đường* số 127 phố khách Nam-định, hiệu *Đức-Phong* số 166 phố Đông-thị Hải-dương, hiệu *Phúc-Hưng* cửa hàng tạp hóa Phúc-yên, các nơi bán hộ kể trên, giá bán cũng nhất định như thế cả.

Bản-hiệu lại có bán các sổ sách và nghị-định cải-lương, và Hoàng Việt tăng san tân luật, xin các qui-khách chiếu cố.

Cám ơn lắm.
Nay kính bạch
2039 Vạn-Xuân Đường, số nhà 211 phố Tiền an, Bắc-ninh

華 PAO-VA 寶

28, Phố Hàng Bồ, Hanoi

Chúng tôi có lời kính trình các qui-khách biết rằng hiệu chúng tôi mới có một bọn hàng rất tốt như : ngọc-thạch, hổ-phách, mặt huê cùng nhẫn, đồ bạc, đồng hồ treo, đồng hồ quả-quít, v. v. ở Hong-kong sang.

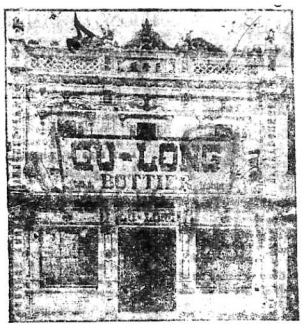

Các qui-khách có lòng chiếu cố, xin mau đi-ngọc tới bản-hiệu, kẻo mất một dịp đặc biệt, mà dù mua cho ít nhiều mặc lòng, nhất luật đối đãi, tính giá thật rẻ.

Cũng một kỳ tàu này, chúng tôi lại mới thỉnh thêm được vài tay thợ kim-hoàn nhất khéo ở bên Tàu sang nữa, từ đồ bạc cho chí đồ vàng, kiểu cũ, kiểu mới, lối Tây, lối Tàu, họ đều làm được cả.

Các qui-khách có lòng đặt hàng cho bản-hiệu, thì chúng tôi lại xin hết sức làm cho các qui-khách mãn-ý mới nghe.

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

Muốn đi giầy đẹp, giá rẻ, kiểu lạ, nên đến hiệu CỰ-LONG, phố Hàng Bồ, số 61, *Hanoi.*

泰 LỢI-THÁI 利

KÍNH MỜI VÀNG BẠC
104 Rue des changeurs Hanoi
(Trước ở số mới 110)

Bản-hiệu chuyên nghệ đã lâu năm buôn bán thực thà, được nhiều quí khách chiếu cố, đã thành nền nếp, nên có thể bán được nói giá hơn mọi nơi. Hàng bán có đơn nhận vòng đi cân đã tabi, đã các ngoại thân hành lại, hoặc gửi thư về, bản hiệu cũng theo thời-giá mà tính rất phải chăng.
3048

TRANH VẼ

Bán buôn — **Bán lẻ**

Bản-hiệu mới vẽ và mới in được nhiều thứ tranh thủy-mạc và tranh thuốc theo lối mới, rất đẹp và rất nhã. Lại có nhận vẽ các kiểu như là : kiểu thêu, kiểu dệt, kiểu đan, kiểu giấy cườm vân vân.

Lại có nhận bán truyện **SONG-PHƯỢNG KỲ DUYÊN** của ông Nguyễn-đỗ-Mục nữa.

HOÀN-VĂN
Vẽ tranh, vẽ kiểu và vẽ truyện-thảo
73, Phố hàng Bông, Hanoi

Nước hoa vệ-sinh mới sang

Kính trình các quý-khách biết rằng hiệu tôi bán thứ nước hoa Jean de Parys gọi là Arôme des Fellahs dùng để trộn thuốc-lá, thuốc-điếu và xì-gà.

Lại có bán đủ các thứ như sau này : nước gội-đầu, ca-ren, phấn, xà-phòng thơm, vân vân.

Bán tại hiệu VŨ QUANG-PHÚC
Thầu-khoán
48, Phố nhà Thờ, số Hanoi
Bộc-quyền Bonux Frères.

Bán cất và bán lẻ, giá tính phải chăng. 2068

Thuận-Thành

BOTTIER-CHAPELLIER
7, Rue des Caisses. Hanoi
(Số 7, phố Hàng Hòm)

Bản-hiệu đóng giầy tây giầy ta và làm mũ, dù các kiểu giá tính trung bình.

Có catalogue để biếu các quí-khách.

NGUYỄN-TIẾN-HẠM.
kính cáo.
2052

NAM-HƯNG-THÀNH

18, Rue des Caisses, 18
(Phố Hàng-Hòm)
HANOI

Bản-hiệu bán các thứ khay, hộp, tráp trầu, sơn vẽ theo lối Nhật-bản, và sơn vẽ theo lối Annam.

Bản-hiệu lại có cả các thứ tranh vẽ bằng sơn mà vẽ vào kính và vào vải, trông rất đẹp.

Bản-hiệu cũng có làm các thứ ghế kiểu « Thonet » và các thứ mắc áo, làm bằng song uốn thực chắc chắn, bền chặt.

Bản-hiệu lại làm cả các thứ cáo đối, hoành-phi, sơn các kiểu các mũi, như quần thụ, quả đưa, vân vân, thực đẹp thực bền. Kiểu nào bản-hiệu làm cũng được.

Bán buôn và bán lẻ.

Các tỉnh xa gửi về mua bản-hiệu cũng xin gửi hàng đi theo lối lĩnh hóa giao ngân.

Xin các quí khách chiếu cố.
2037

KHÔNG NGỦ ĐƯỢC

Thực là hại cho đường thể-dục và đường dức tính;
Thực là hại cho sức khỏe;
Thực là ngăn ngủi ngày giờ.

Đức ngủ đã qua rồi, không còn kéo lại được nữa.
Thuốc **NEURINASE** *làm cho ngủ ngon*
Thuốc này rất là cần dùng cho các xứ nóng
Ở các hàng bào chế to đều có cả.
2056

HIỆU BÀO-CHẾ VÀ LỤC-HỢP

CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM

Ed. MONTÈS

Quan Bào-chế hạng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 54

HÓA-HỌC CHẤT
và các thứ thuốc bào-chế

THUỐC ĐAU MẮT
Hiệu BONNET-CARD, trị các thứ đau mắt

THUỐC SOLUTION R. của ông HOLBÉ để chữa *a-phiện*
SOLUTION R. HOLBÉ
2 $ 00 một chai
Theo luật mới — Muốn dùng thuốc này phải xin đơn quan Đốc-lý người Pháp thì mới có thể mua được.

Gouttes « MÉTHARSINATE »
» 1 $ 00 một lọ
Thuốc bổ sức; làm ăn-ngon, mỗi một không muốn làm việc gì; dùng thuốc này hay lắm!

Mấy thứ bán-hiệu hay hơn :
Các thứ thuốc nước đựng lọ kín để tiêm vào da như thuốc bồ CACODYLATE DE SOUDE

Thuốc tiêm gọi là **914**, trị bệnh *Giang-mai*

Thuốc ho-gió SIROP PECTORAL *(đặc-cộ, xã-linh).*

Thuốc lao chỉ người lớn dùng được thôi

Thuốc lậu hiệu MONTÈS
thuốc uống = 2 $ 00 lọ 30 viên
thuốc thụt = 0 $ 90 một chai
Chớ nên chẳng lớn : những kẻ mới tập sử : uống thuốc cachets antiseptiques có thật thuốc bicarbonicide của Bản-hiệu thì chắc khỏi. Thuốc này để chữa được cả số người phải bịnh lậu.

Gouttes « VIRGINIE »
1 $ 00 một lọ
Trị những bịnh đàn bà như : Kinh nguyệt không đều, hay là khí bành bành đau đớn mình mẩy, như đau bụng, già con, uống thuốc này đỡ ; nên sẵn lấy lại mấy lời trong mình đã hao kém.

ĐỒ BUỘC THUỐC
ĐỒ DÙNG ĐỂ THÍ-NGHIỆM HÓA-HỌC

ĐỒ MÔ-SÉ
Kính-hiển, đồ-đếm, thuốc-đếm hiệu LUMIÈRE và JOUGLA và giấy-lọc, thuốc *Citrate* và thuốc *Bromure*
Bán cuốn và bán bao kín

Bán cất và bán lẻ

« THUỐC DÊRÉ »
0 $ 90 một chai 1/4 litre
Trị bịnh giang mai sẵn, ai mới hay cũ. Dùng thuốc này rồi thì nào nằng thuốc nặng cho tiệt ngọc! Dùng thuốc khác rồi cũng sẽ dùng thuốc này thì mấy chắc khỏi hẳn được! Thuốc này rất hay, rất quí ; ai chẳng hại gì đến sự sinh dục, lại bổ sức cho người có bịnh.
Muốn dùng thuốc này trong một tháng thì nên mua một chai lớn 1litre. Giá có 2 $ 00 mà thôi.

RƯỢU QUINQUINA CUSSAC

Rất bổ
dùng cho những người ốm yếu.

BÁN TẠI NHÀ

CUIONEAUD FRÈRES
ở Hanoi-Haiphong, và tất cả các cửa hàng bán lẻ ở các tỉnh.
2061

AU BONHEUR DES TONKINOIS
GRANDE FABRIQUE DE CASQUES FANTAISIE
HAI-CHINH
76, RUE DU PONT-EN-BOIS, 76
TONKIN — HANOI

Thưa các ngài, chúng tôi mới tìm được một thứ vải trắng lợp mũ thực bền thực đẹp mà không bao giờ dân được.
2030 *Nay kính.*

Société des Phosphates du Tonkin

Bureaux et Usine à Haly-Haiphong

NÊN CẦN THẬN — Chúng tôi kính trình nếu quí khách biết rằng chúng tôi mới bắt được mấy người anh quí mua tro đem rẻ nhỏ đốt cốt để làm phốt-phát (phosphate) giả để bán và bán giá rẻ hơn giá Phốt-phát thật.

Bột phốt-phát thì bao giờ cũng nhẹ hơn các thứ bột khác, không có thứ bột nào nhẹ bằng.

Vậy nếu quí khách khi mua phốt-phát, đừng nên tham rẻ mà mua phải phốt-phát giả, và nên cần thận để xem phốt-phát ra sao, nếu thấy bột không được nhẹ thì đừng nên mua.

Nếu mua Phốt-phát mà nghi hoặc là giả thì nên gửi mẫu đến cho chúng tôi thử xem hoặc nên sai người bản phốt-phát giả mà mách bảo cho chúng tôi biết, chúng tôi đi thưởng 20$00.

GIÁ PHỐT PHÁT. — Phốt phát bán tại nhà máy ở Haiphong giá như sau này :

23$00 một tấn (là tonne de 1000 kilos) hiệu « PH. 19/21 ».
25 , 00 — — hiệu « PH. S ».
20 00 — — hiệu « PH. E ».

Phốt phát hiệu « PH. 19/21 » để bón ruộng đất chua, đất mặn.
Phốt phát hiệu « PH. S » để bón ruộng đất ngọt. Bột phốt phát hiệu này thì nhẹ hơn bột phốt-phát hiệu « PH. 19/21 ».
Phốt phát hiệu « PH. E » để bón ruộng đất ngọt. Bón ruộng đất chua, đất mặn thì lại càng tốt lắm.
Phốt phát hiệu « PH. E » này là một thứ phốt phát chúng tôi mới chế ra có chịu lấy máy thứ bột Potasse Sốt-tạt) ở bên Tây đem sang.
Dùng theo phốt-phát hiệu « PH. E » này mà bón cho thứ rau (légumes) nhất là đỗ, cải thì rất là tốt lắm.

CÁCH ĐÓNG. — Mỗi một mẫu vải bán hạn là 200 cân tây vải trước năm mươi ngày rải cây cũng được hay cây trước năm mươi ngày rồi vải phốt-phát cũng được.

MUA LẠI BAO KHÔNG. — Bao gai không (sac en jute vides) hay cũ ít là tám mươi đem tại giá tại hai nhà máy ở Haiphong thì giá mỗi một cái là một hào chỉ (0$10) hoặc hào rưỡi và hơi tùy thì chúng tôi không nhất nhau.

Còn qui khách cần với bao điều gì nữa thì xin về lại nhà máy chúng tôi ở tại nhà máy ở Ha-lý Haiphong, chúng tôi sẽ vâng, hay gửi giấy đến cho nhanh, tôi xin cả giá lời ngay.
2024

Ancien Établissement TSANH-TSOI dit TRẦN-TẠI-MẬU, Fondé en 1892

TÉLÉPHONE N° 887

才 陳 海 東 防 京

TSANH-HAP-TSAO Frères, Successeurs

N° 161, Quai Canton. — HAIPHONG

Chuyên nghề thầu khoán, làm cửa nhà và cầu cống

Bán đủ các thứ gỗ ngoại-quốc cây và gỗ sẻ các hạng gửi đi các nơi, có máy cưa (Scierie) làm thật nhanh và cẩn thận, và có đứng nhận bán xi-măng cho sở Cimenterie.

Làm đủ các hạng ống xây cống, dẫn thủy bằng xi-măng (buses en ciment).

Làm đủ các thứ chấn-song, tường-hoa, gạch-hoa đủ các mũi bằng xi-măng để lát nhà.

Làm đủ các thứ Sơn cửa nhà, Huile, Peinture, Vernì, dầu Essence térébenthine, Colophane và Cire đóng chai.

Có be-cạn (bassin de radoub) cho thuê để chữa Tàu-thủy

Quý-khách ở xa cần dùng việc gì hay muốn mua thức gì, xin cứ viết thơ cho Bản-hiệu, hoặc chữ Tây, chữ Tàu chữ Annam, Bản-hiệu cũng xin trả lời ngay lập tức.
2098

PHAN-THÁI-THÀNH

HANOI — 4, RUE DES CANTONNAIS, 4 — HANOI

MỚI ĐẾN : LẮM KIỂU, NHIỀU MÙI RẤT ĐẸP

BÁN BUÔN VÀ BÁN LẺ

Đủ các thứ hàng Tàu, hàng Tây, hàng Ta, hàng Saigon và các thứ vải

Bản-hiệu lại có thợ may rất khéo để may quần áo ta và quần áo tây đủ các lối

N° 204

TÁI-SINH-DUYÊN

(Sự-tích Mạnh-lệ-quân)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC *dịch thuật*

Vua *Thành-tôn* ngẫm nghĩ cười thầm : người con gái này can đảm lẹ thường, chính mẹ để ra người ta mà còn dám nói dối. Nếu trẫm không vị một chút thì nhà-ngươi đã tội to, lại nực cười thay cho nhà-ngươi có ý muốn đối cả trẫm.

Hán phu-nhân lại sẽ kéo cái xiêm của nàng *Nam-kim* rồi cười mà nói rằng :

— Hai cái chân này cũng không phải là chân con gái tôi.

Vua *Thành-tôn* nói :

— Gót chân không đầy 4 tấc, cũng là chân đẹp, sao bảo không phải?

Hán phu-nhân tâu rằng :

— Cổ nhân có câu rằng : « Gót sen 3 tấc », con gái thần-thiếp, gót chân chỉ độ 2 tấc 8 phân mà thôi, nay người con gái này chân dài 4 tấc, đôi tôi thế nào được.

Nàng *Nam-kim* nghĩ thầm : đem câu ấy mà bẻ ta thế nào được. Nàng mới cãi rằng :

— Thân-mẫu không biết! Số là con ở nơi *Hang-long* trong mấy năm trời không có thân-mẫu trông-nom, thành ra ra lười-biếng việc bó chân, mà đến nỗi chân lớn.

Lán phu-nhân lại càng tức-giận, nghĩ thầm không ngờ đứa con gái này lại biện bác được như thế ! nhưng khi nào ta chịu thua mày. Nghĩ vậy, liền hỏi :

— Khi mày trốn đi, có ai đi theo không ?

Nàng *Nam-kim* nghĩ thầm : *Hán* phu-nhân thật là lẩn-thẩn, trên tờ yết thị đã nói rõ rằng có con nữ-tỳ *Vinh-lan* đi theo, nay lại còn hỏi câu gì, phỏng có đáng cười hay không ! Nàng liền đáp rằng :

— Có con nữ-tỳ *Vinh-lan* cùng đi trốn.

Hán phu-nhân bảo :

— Bây giờ nó đâu ?

Nàng *Nam-kim* nói :

— Hiện nó đứng chực ở ngoài ngọ-môn.

Hán phu-nhân tâu với vua *Thành-tôn* rằng :

— Xin bệ-hạ cho triệu con *Vinh-lan* vào để xem mặt.

Vua *Thành tôn* truyền cho vào, con *Thu-tố* bước vào, sụp lạy ở dưới sân rồng. Nàng *Nam-kim* nói với *Hán* phu-nhân rằng :

— Dạ dám bẩm thân-mẫu, con *Vinh-lan* đây !

Hán phu-nhân không thể nhịn cười được mà bảo rằng :

— Mày đã dám đến đây mạo nhận là con gái ta, lại còn bảo con con gái này lại biện bác được như thế ! nhưng khi nào ta chịu thua mày. Nghĩ vậy, liền hỏi :

Nàng *Nam-kim* nghĩ thầm : Nếu vậy thì quả là vợ chồng *Hầu-ngũ* nói định ta, chứ con *Thu-tố* này không giống mặt con *Vinh-lan* rồi, thật khiến cho ta lỏng việc. Nghĩ vậy, liền nói chữa rằng :

— Con nữ-tỳ này có phải *Vinh-lan* đâu, thực tên nó là con *Thu-tố*.

Hán phu-nhân liền nổi giận mà rằng :

— Mày biện-bác làm sao cho được. Con *Thu-tố* nói dối làm con *Vinh-lan*, tức là cái tội khi quân. Nay mày nói chữa như thế, há chẳng dễ-dàng lắm ru !

Nàng *Nam-kim* nói :

— Chỉ vì con *Vinh-lan* năm trước nó theo một đứa gia-đồng trốn đi mất. Con không muốn nói đến sự xấu xa ấy, cho nên phải đem con *Thu-tố* nhận làm *Vinh-lan*.

Hán phu-nhân nín lặng ngẫm-nghĩ rồi lại bỏi rằng :

— Năm mày bước chân trốn đi, lên các đầy tớ trong nhà là những đứa nào, mày nói ta nghe.

Nàng *Nam-kim* nói :

— Con dẫu bỏ đi đã lâu nhưng tôn các đầy tớ trong nhà cũng còn ôm-bồm nhớ được mấy đứa.

Nói xong, liền theo lời *Hầu-ngũ* đã dặn khi trước mà nói những tên đầy-tớ trong nhà. *Hán* phu-nhân phải là nghĩa làm sao. Trẫm vì bọ *Mạnh* mà liền-phí bao nhiêu tâm-cơ, bây giờ trẫm bạn cho nhà-ngươi trong một tháng phải làm lễ kết-hôn, khiến trẫm được vui lòng.

Hoàng-phả-thiên-hoa tâu rằng :

— Nếu quan *Mạnh* thượng-thư nhận là con gái thì kẻ hạ-thần xin tức khắc làm lễ kết-hôn. Việc này kẻ hạ-thần phải theo ý nhạc-phụ.

Mạnh sĩ-nguyên nghĩ lấy làm tức giận mà không dám nhận *Lệ-minh-đường*, chỉ qui xuống tâu rằng :

— Kẻ hạ-thần, không dám khi-quân mà mạo-nhận người con gái này thực không phải là con gái kẻ hạ-thần.

Vua *Thành-tôn* bảo *Hoàng-phả-thiên-hoa* rằng :

— Hai vợ chồng *Mạnh-sĩ-nguyên* đều đã giá lẫn, nói năng không thể tin được. Nhà ngươi nên nói với nghĩa-phụ nàng là *Hang-long* mà xin làm lễ kết-hôn đi. Hạn trong một tháng, tất phải tuân theo, không được tâu lại.

Nói xong, tức khắc truyền bãi triều. Cha con *Mạnh-sĩ-nguyên* cùng *Hoàng-phả-thiên-hoa* đều buồn rầu mà lui ra. Vua *Thành-tôn* vào cung, nghiêm cấm các nội-giám không được tiết-lộ chuyện chi cả.

Lại nói chuyện *Hoàng-phả-kinh* vẫn tưởng là *Mạnh-lệ-quân* thực, hôm-bỏ mừng thầm, về nói chuyện với *Doãn* phu-nhân rằng :

— Con dâu hiền của ta là *Mạnh-lệ-quân* đã về đó !

Doãn phu-nhân mừng mà hỏi rằng :

— *Mạnh-lệ-quân* bây giờ ở đâu ?

Hoàng-phả-kinh thuật chuyện cho nghe, và bảo rằng :

— Thánh-thượng hạn trong một tháng phải làm lễ kết-hôn, vậy ta nên sai người chọn ngày hành-sinh.

Hoàng-phả-thiên-hoa giật mình kinh sợ mà rằng :

— Việc này xin hãy bàn với nhạc-phụ chàng nhạc-mẫu con đã, chờ nên vội-vàng.

(Còn nữa).

Imprimerie du Trung Bắc Tân Văn — Le Gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN